

Evropská rada, která se konala v prosinci 2007 a v červnu 2008, zdůraznila společnou odpovědnost Evropské unie a členských států za prosazování sociálního začlenění Romů a využívání všech nástrojů a politik, které mají k tomuto účelu k dispozici. Toto politické odhodlání velice uvítali účastníci prvního Romského summitu EU, který se konal za francouzského předsednictví v září 2008. Na summitu byla zdůrazněna potřeba obnoveného partnerství pro začlenění Romů, jejich plné účasti ve společnosti a potřeba zajištění rovných příležitostí pro každého romského muže, ženu a dítě jako obecný cíl, ke kterému musí přispět všichni zúčastnění v rámci svých kompetencí.

V prosinci 2008 vyzvala Rada ministrů zahraničí EU ve svých závěrech členské státy a Evropskou komisi, aby "při vytváření a realizaci politik k ochraně základních práv a svobod, v boji proti chudobě a diskriminaci, při zajišťování rovných šancí pro obě pohlaví a zároveň rovného přístupu ke vzdělání, bydlení, zdraví, zaměstnání, spravedlnosti a kultuře zohledňovaly situaci Romů". Na základě tohoto mandátu vyjadřuje Rada pro zaměstnanost, rovné příležitosti, zdraví a ochranu spotřebitele svou podporu následujícím principům.

Společné základní principy pro začlenění Romů

Romové jsou neúměrně postiženi sociálním vyloučením, předsudky a diskriminací. Romské komunity jsou již po staletí součástí evropské společnosti, v minulosti často marginalizovány a někdy pronásledovány. V průběhu posledních dvou desetiletí socio-ekonomická situace mnoha Romů v řadě členských zemí Evropské unie zjevně stagnovala nebo se dokonce zhoršila. Velké množství Romů má nízké příjmy, dožívá se nižšího věku, je postiženo nezaměstnaností a nízkou kvalitou života obecně. Z lidského hlediska je to tragické nejen pro jednotlivce, kterých se přímo dotýká. Zároveň jde o mimořádnou ztrátu i pro společnost jako celek. Dalekosáhlé sociální vyloučení Romů pak vede k sociální nestabilitě a představuje značný problém i z ekonomického hlediska.

Proto je třeba zabývat se problémy, které se dotýkají romských občanů, v obou ohledech, jak z hlediska etického, tak i praktického. Evropská unie si uvědomuje potřebu aktivnějších a efektivnějších politik pro začlenění Romů. Praktická realizace těchto politik závisí na členských státech a především na regionech a obcích. Ačkoli počet a socio-ekonomické podmínky Romů v jednotlivých členských státech se zřetelně liší, existuje několik společných jmenovatelů. Zkušenosti z některých členských států dále ukazují, že určité obecné politické přístupy se osvědčily jako užitečné a mohou být proto doporučeny ostatním.

V tomto kontextu jsou předkládány následující Společné základní principy:

Princip číslo 1: Konstruktivní, pragmatické a nediskriminující politiky

Politiky, které si berou za cíl začlenění Romů, respektují a uvědomují si hlavní hodnoty Evropské unie, které zahrnují lidská práva a důstojnost, nediskriminaci a rovnost příležitostí, právě tak jako ekonomický rozvoj. Jsou integrovanou součástí hlavních politik EU, zejména v oblasti vzdělávání, zaměstnanosti, sociálních věcí, bydlení, zdraví a bezpečnosti. Cílem těchto politik je poskytnout Romům efektivní přístup k rovným příležitostem ve společnostech členských států Evropské unie.

Princip číslo 2: Cílené zaměření, nikoli však výlučné

Při realizaci politik pro začlenění Romů je nezbytné používat cílené, ne však výlučné zaměření. Tento přístup se zaměřuje na Romy jako cílovou skupinu, ale nevynechává ostatní občany, kteří se nacházejí v obdobných socio-ekonomických podmínkách. Rovněž neodděluje intervence zaměřené vůči romským občanům od hlavních politických iniciativ. Dále je nutné, aby byly případně zohledněny pravděpodobné dopady politik a rozhodnutí na sociální začlenění Romů.

Princip číslo 3 : Interkulturní přístup

Pro realizaci politiky začlenění Romů je žádoucí používat interkulturní přístup začleňující Romy společně s osobami z jiných etnických skupin. Pro efektivní komunikaci a politiku je třeba podporovat interkulturní vzdělávání a specifické dovednosti těchto skupin, stejně jako bojovat se stereotypy a předsudky.

Princip číslo 4: Zaměření do hlavního proudu

Všechny politiky začlenění si kladou za cíl, aby se Romové stali plnohodnotnou součástí "hlavního proudu" společnosti (většinové vzdělávací instituce, většinová zaměstnání a bydlení). Tam, kde stále ještě existuje e částečně či úplně segregované vzdělávání nebo bydlení, si tyto politiky musí klást za cíl toto dědictví překonat. Stejně tak je třeba zamezit umělému vytváření pracovních míst pro Romy.

Princip číslo 5: Povědomí o genderové dimenzi

Je žádoucí, aby iniciativy zaměřené na začlenění Romů zohledňovaly potřeby a specifickou situaci romských žen. Měly by se zabývat tématy jako je diskriminace na základě více než jednoho diskriminačního důvodu, problémy týkající se přístupu ke zdravotní péči a péči o děti, ale i domácího násilí a vykořisťování.

Princip číslo 6: Sdílet osvědčené politiky

Je nezbytné, aby se členské státy učily ze svých vlastních zkušeností v této oblasti a sdílely je s ostatními členskými státy. Rozvoj, realizace a monitoring politik začlenění Romů vyžaduje pravidelně aktualizované socio-ekonomické údaje. V relevantních případech je třeba zohlednit také příklady a zkušenosti, které se vztahují na jiné sociálně ohrožené skupiny a to jak v rámci Evropské unie, tak i mimo ni.

Princip číslo 7: Využití komunitárních nástrojů

Je nutné, aby členské státy využívaly v rámci rozvoje a realizace politik zaměřených na začlenění Romů komunitární nástroje, včetně právních (Směrnice pro potlačování rasové diskriminace, Rámcové rozhodnutí o rasismu a xenofobii), finančních (Evropský sociální fond, Evropský fond pro regionální rozvoj, Evropský zemědělský fond pro rozvoj zemědělských oblastí, Nástroj předvstupní pomoci) a koordinačních (Otevřená metoda koordinace). Členské státy musí zajistit, že finanční nástroje budou využívány v souladu s těmito Společnými základními principy a že pro vyhodnocení politik a projektů budou využity odborné znalosti Evropské komise.

Na expertní úrovni EURoma ((Evropská síť pro sociální začlenění a Romy v rámci Strukturálních fondů) je třeba podporovat hodnocení a sdílení dobrých zkušeností a osvědčených praxí mezi členskými státy.

Princip číslo 8: Zapojení regionálních a místních úřadů

Je nezbytné, aby členské státy navrhovaly, rozvíjely, realizovaly a vyhodnocovaly politické iniciativy začlenění Romů v úzké spolupráci s regionálními a místními úřady. Tyto úřady hrají klíčovou roli pro realizaci těchto politik v praxi.

Princip číslo 9: Zapojení občanské společnosti

Je nezbytné, aby členské státy navrhovaly, rozvíjely, realizovaly a vyhodnocovaly politické iniciativy začlenění Romů v úzké spolupráci s občanskou společností, jako například nevládní organizace, sociální partneři a akademická/vědecká veřejnost. Zapojení občanské společnosti je prospěšné jak pro mobilizaci expertních znalostí, tak pro rozšiřování vědomostí potřebných pro rozvinutí veřejné debaty a odpovědnosti v průběhu celého procesu.

Princip číslo 10: Aktivní účast Romů

Zapojení romských občanů posílí účinnost těchto politik v každé fázi. Musí probíhat na národní i na evropské úrovni, s přispěním expertýza romských odborníků a představitelů státní a veřejné správy, zároveň ve formě konzultací s řadou zainteresovaných romských zástupců, a to při návrhu, realizaci a vyhodnocení politických iniciativ. Zásadní význam má, aby politiky začlenění Romů byly založeny na otevřenosti, transparentnosti a řešily složité a tabuizované problémy vhodným efektivním způsobem. Stejně nezbytná je podpora účasti Romů ve veřejném životě, jejich aktivního občanství a rozvoje lidských zdrojů. .